І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 13. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 21-го СІЧНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JANUARY 21, 1964 No. 13. VOL. LXXI.

ВНАСЛІДОК КРИЗИ В ПАНАМІ ЗДА ПЛЯНУЮТЬ БУДОВУ НОВОГО КАНАЛУ

Вашингтон. — Панамська криза, здається, приспішить задуману вже давніше будову другого каналу в Середущій Америці. Військові кола та представники корабельних ліній вже давніше вказували на те, що Панамський канал — престарілий і незабаром не буде здібним до обслуговування всіх корабельних ліній, головним чином великих нафтових танкерів та великих літаконосців. Панамський канал працює за допомогою складних шлюз, бо він не є на висоті води в океанах. Новий канал мав би бути збудований в такому місці, де рівень води в обидвох океанах є той сам. Минулого тижня провідник демократів в Сенаті, сенатор Майк Менсфілд, сказав, що морські держави повинні подумати над тим, щоб збудувати новий канал через мехіканську перешийку. Давніше пропонували, щоб будувати новий канал через Нікараґву, північну Колюмбію або Панаму. Тепер Панама відпадає, бо вона могла б заблькувати обидва канали, подібно як тепер викликати заколот, як це сталося тепер у вже існуючім каналі. Є теж пропозиція, щоб ЗДА будували новий канал самостійно. Інший проєкт хотів би щоб будовою зайнялися й інші морські країни. Обраховують, що будова каналу тривала б від 5 до років, залежно від ширини перешийки. Новий канал потрібний ще й тому, що теперішній водний шлях із Атлантику до Пацифіку може бути легко пошкоджений однею атомовою бомбою і направа шлюз тривала б довший час. Новий канал на поземі води в океанах можна б було легше і скорше направити. Пацифік на ширині Панамського каналу є на дві-три стопи вищий він Атлантику, і тільки за допомогою шлюз можуть перепливати кораблі. В суботу й неділю, 18 і 19 січня заіснував мертвий пункт у справі взаємин між Панамою і ЗДА, ба ні одна сторона не хоче зробити першого кроку після того, як Панама зірвала дипломатичні зв'язки 17 січня та заявила, що зможе їх відновити аж після того, як ЗДА пообіцяють, що погодяться на зміну договору про вживання Панамського каналу. ЗДА давніше заявили, що вони готові переговорювати про всякі справи, але не обіцяли, що вони є згідні змінити головну засаду договору із 1903-го року про те, що ЗДА є адміністратором Каналу, і що вони там є дійсним сувереном, хоч і платять гроші за користування Каналом та погодилися на те, щоб панамський прапор був вивішуваний побіч американського 17-го січня панамська криза завершилася повним зірванням дипломатичних взаємин між Панамою і Вашингтоном, бо не вдалися зусилля Міжамериканської Мирової Комісії привести до замирення. Персонал американської амбасади переїхав із Панами на терен Зони Каналу, яку контролюють ЗДА. Але панамський міністер закордонних справ Фернандез Ґалілео Соліс заявив, що консулярний американський персонал може залишитися в Панамі, бо тамошній уряд просив ЗДА, щоб американська допомога та праця добровільців Корпусу Миру не переривалась. З того можна б гадати, що Панама не думає про те, щоб на довший час зривати зв'язки з Вашингтоном. Президент Панами Роберто Ф. Чіярі запевнив власників американських інвестицій в Панамі, що їхнім капіталам не загрожує жадна небезпека.

АСТРОНАВТ ҐЛЕНН КАНДИДУЄ НА СЕНАТОРА



Полковник Джан Г. Ґленн, мол., перший з американських астронавтів - подорожників у космосі, разом із дружиною після їх прибуття до міста Колюмбус в Огайо. Ґленн подав до загального відома, що він рішений кандидувати на сенатора по стороні Демократичної партії.

Члени Конґресу проти астронавта Ґленна, який бореться за пост сенатора

Колюмбус, Огайо. — 42-річний підполковник Джан Г. Ґленн, який був першим американським астронавтом, що облетів тричі Землю, повідомив 17-го січня, що він змагатиметься у провиборах в стейті Огайо, щоб здобути номінацію на сенаторське становище. В конґресових колах заява Ґленна викликала невдоволення, яке проявилося в заявах конґресменів, що астронавт не повинен використовувати свою славу на те, щоб відразу посягати по найвище політичне виборне становище, яким є пост сенатора. Ґленн буде змагатися з демократом сенатором Стіфеном М. Йонґом, що старатиметься про перевибір. Прихильник Йонґа конґресмен Чарлз А. Ванік сказав, що Ґленн повинен був почати свою політичну кар'єру від становища конґресмена в стейті Огайо і приготовити себе до праці в законодатних установах. „Високе становище сенатора ЗДА, казав конґресмен Ванік не сміє бути нагородою навіть для найбільшого героя''. Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація старається якнайскоріше розв'язати справу звільнення підполковника з праці при програмі лету до Місяця. Але Ґленн є членом Корпусу Морської Піхоти і як такий він працює при Космічній Адміністрації. Астронавт Ґленн заявив на пресовій конференції, що він застарий, щоб могти летіти до Місяця при кінці цієї декади, тому бажав би служити космічній програмі своєю працею в Сенаті.

Роберт Кеннеді переводить дипломатичну подорож по Далекому Сході

Токіо. — Генеральний прокуратор Роберт Кеннеді переводить доручену йому президентом Джансоном дипломатичну місію на Далекому Сході, з метою замирити Індонезію і Філіппіни з Маляйзією. Він перевів у Токіо, де на відпочинку перебуває індонезійський президент Сукарно, дві довгі розмови з ним, після того перевів один день у Південній Кореї, звідкіль прибув на Філіппіни, на наради з тамошніми державними керівниками. Філіппінський президент Масапаґаль погодивсь, щоб замиритись з Маляйзією. З Манілі на Філіппінах Кеннеді має відвідати в цьому тижні столицю Маляйзії Куаля Люмпур і там конферувати з прем'єром князем Абдул Рахманом, а в середу цього тижня має знову бачити Сукарна в столиці Індонезії Джакарті. Роберт Кеннеді заявив, що спір між названими вгорі трьома державами мають мирно поладнати вони самі у взаємних переговорах без втручання третіх сторін. Роберт Кеннеді має на цілі віднайти плятформу для нової зустрічі між президентом Суктарно, філіппінськими Діосдальо Масапаґалем та прем'єром Абдулем Рахманом. Маляйзія вимагає, щоб ще перед такою конференцією Індонезія перестала висилати своїх вояків для ведення партизанських випадів проти Північного Борнео, що стало частиною Маляйзії, — а Сукарно не хоче цього зробити і не відкликав покищо своєї заяви, що він „знищить'' Маляйзію. ЗДА, Японія, Австралія і Нова Зеляндія, а навіть також Філіппіни наполягають на Сукарна, щоб він зійшов з своєї імперіялістично - агресивної лінії у відношенні до Маляйзії, бо та політика може довести до одвертого виступу в обороні Маляйзії збоку Британії, Австралії і Нової Зеляндії, а тому, що ЗДА є їх союзником, то може розпалитись на Далекому Сході велика війна з участю ЗДА й прихильного Індонезії Комуністичного Китаю.

Занзібар стає „Кубою Африки'' — комуністи керували революцією

Занзібар. — Маленький острів Занзібар біля східного узбережжя Африки, який, як британський протекторат, ледве місяць тому дістав незалежність, стає насправді першою муринською комуністичною державою. Перші вичерпні й авторитетні інформації від чотирьох американських кореспондентів, що їх в четвер минулого тижня тамошні власті арештували і після звільнення депортували, стверджують, що революцію, яка тиждень тому скинула арабського султана і завела республіканський режим, керували вишколені на Кубі комуністи. Муринські націоналісти були тільки параваном для зреалізування дбайливо приготованого давнього пляну створити з Занзібару другу Кубу, як випадову базу для комунізму у відношенні до африканського суходолу. „Сильний муж'' нового режиму, 27-річний „маршал'' Джон Окелло проголосив „народну республіку'', переслав привіт Хрущову і заявив на пресовій конференції, що він згідний з Хрущовим, що „капіталізм, колоніялізм і імперіялізм повинні бути угроблені та що гріб для них вже готовий''. На тій пресовій конференції був теж представник московської „Правди''. Совєтський Союз, комуністичний Китай і інші комуністичні країни негайно визнали новий режим. Західні держави покищо стримались з визнанням його і Джон Окелло та настановлений ним на президента нової республіки Абейд Каруме дуже ремствують з цього приводу. Консул ЗДА в Занзібарі Фредерік Пікард, що його сам названий президент Каруме арештував був в минулому тижні, був видалений з Занзібару. Його широке звідомлення, надіслане до Вашинґтону, було предметом негайного детального розгляду. Конґресова Підкомісія для африканських країн дістала від Державного Департаменту звіт про ті події в Занзібарі на тайному засіданні. Покищо в Занзібарі залишився тільки 3-ій секретар колишньої амбасади ЗДА Доналд К. Патерсон, діставши дозвіл від нової влади залишитись. Нова влада перевела криваву масакру серед консервативно думаючого населення, вбивши 2.000 до 4.000 осіб. Ціле населення того острова нараховує к. 300.000 мешканців. Первісна думка, що революція була наслідком довгої расової ворожнечі між тамошніми муринами й арабами, виявилась фальшивою.

ДЖАНСОН ВИМАГАЄ ВІД ХРУЩОВА ДІЛ, А НЕ СЛІВ У СПРАВІ МИРУ

Москва. — З'єднані Держави передали Совєтському Союзові ноту, яка є формальною відповіддю президента Линдона Джансона на новорічне звернення Нікіти Хрущова до Америки і всіх інших держав світу у справі збереження миру. Хрущов пропонував, щоб усі держави відмовились від сили, як засобу вирішування міжнародних конфліктів та щоб між Атлантійським Союзом (НАТО), як військово - політичним бльоком 15-х західних держав, і комуністичними державами т. зв. Варшавського пакту підписати пакт неаґресії. Однак водночас Хрущов застерігав право комуністичним державам активно сприяти і підтримувати так звані „визвольні'' війни, розуміючи під цим, наприклад, „визвольну'' війну комуністичного Китаю за Тайвань (Формозу), або активне підтримування південно - в'єтнамських комуністичних партизанів. Президент Джансон протиставився такій інтерпретації „миру'' і „миролюбних замірів'' та зажадав, щоб Нікіта Хрущов перестав говорити про мир, а подав раціональні й доцільні конкретні пропозиції, як його осягнути, щоб той „мир'' не був параваном для комуністичних завойовницьких цілей. З свого боку Президент підкреслив два терени, на яких можна практично закріплювати мир: терен Об'єднаних Націй та міжнародної конференції розброєння, яка в понеділок 20 ц. м. відновила свої наради в Женеві. Президент натякнув у своїй ноті, що ЗДА виступлять у Женеві з новими конкретними пропозиціями. Американська відповідь була узгіднена з західніми союзниками Америки, дармащо Франція радила не квапитися з відповіддю Хрущову. Однак президент Джансон — коментує преса — хотів підтвердити цією відповіддю Хрущову свою заяву із звернення „Про Стан Унії'', де він заповів, що ЗДА „шукатимуть нових умов, які поширили б надії та не порушили б нічиїх інтересів''.

У Танґаньїці переведено військовий переворот

Дар ес Салям. — У східньо - африканській державі Танґаньїці переведено в минулу неділю — за тамошнім часом був там уже понеділок — військовий переворот із невідомими покищо ближче політичними тенденціями та змінами. Відомо тільки, що частини армії збунтувались, обсадили летовище й поштовий будинок в столиці країни Дар ес Салямі та арештували членів уряду. Не відомо, що сталося з 40-річним президентом Танґаньїки Джулюсом Ньєрере, вихованцем католицької місійної школи і одним з найбільших африканських прихильників тісної співпраці з Заходом і найбільших противників комунізму. Ворохобники спершу арештували також британського високого комісара Стівена Майлеса, але згодом звільнили його. Танґаньїка була перед першою світовою війною німецькою колонією, а після неї перейшла під вірче управління Британії. Після другої світової війни Британія дістала мандат над Танґаньїкою від Об'єднаних Націй, однак в грудні 1961 року Британія признала тій африканській країні державну незалежність. Танґаньїка має 361.000 кв. миль і неповна 10 мільйонів населення. Вона має з Кенією і Уґандою умову щодо спільної адміністрації над засобами комунікації, промисловим розвитком, фінансами і соціяльними реформами. Після проголошення своєї незалежности Танґаньїка залишилась в Британському Коммонвелті і затруднювала далі британського бриґадира, як головного команданта своїх збройних сил. Цей бриґадир, П. С. Даґлас, пробував спершу втихомирити збунтованих вояків, але коли вони зайняли грізну поставу проти нього — він схоронився в домі британського консула. Дар ес Салям має 128.000 мешканців, у тому числі 4 500 европейців.

В Бостоні вшанували пам'ять Президента Кеннеді

Бостон, Массачусетс. — В неділю 19-го січня ц.р. кардинал Ричард Кушінґ відправив в катедрі св. Хреста архиєрейську Службу Божу за душу св. п. президента Джана Ф. Кеннеді, а славна Бостонська Симфонічна Оркестра відограла під час Богослужби Моцарта „Реквієм в Д-мінор''. В першій лавці в катедрі сиділи мати покійного Президента пані Джозеф П. Кеннеді, брат Покійного сенатор Едвард М. Кеннеді із дружиною та вдова пані Джан Ф. Кеннеді. Кардинал Кушінґ виголосив проповідь, в якій говорив про заслуги Покійного і про його матір і дружину. Матір Президента назвав кардинал символом „материнської сили і абсолютної віри в Бога''. Члени найближчої родини Покійного прийняли св. Причастя з рук кардинала. Присутня була і сестра Покійного пані Юніс Шрайвер. Всі 1 800 місць в катедрі були зайняті приятелями родини Покійного та його політичними прихильниками а також приятелями Бостонської Симфонічної Оркестри.

Республіканським кандидатом буде Рокефеллер або Ґолдвотер — твердить Веллс

Ню Йорк. — Крайовий директор кампанії за вибір Рокефеллера Джан А. Веллс заявив, що коли Рокефеллер не здобуде номінації на кандидата на президента на Крайовій Конвенції, то найменований буде сенатор Ґолдвотер. Веллс твердить, що відпадають всякі можливості номінації через аклямацію губернатора Пенсилвенії В. Скрентона, колишнього віце-президента Ричарда М. Ніксона або амбасадора Генрі Кебота Ладжа. На думку Веллса цьогорічна номінація на президентського кандидата — це змагання між двома особами: Рокефеллером і Ґолдвотером. Веллс пригадує історію останніх років, коли з-поміж двох змагунів завжди один перемагав, а ніколи не був найменований третій, що чекав на боці. В 1952-му році був Айзенгавер і Тефт, а третім був Ірл Воррен, який не мав нагоди скористати із змагань між двома головними претендентами. Республіканці мусять вибрати Рокефеллера на кандидата, міркує Веллс, бож тільки він, це значить Рокефеллер, має вигляди перемогти Джанснона в листопаді цього року.

З'їзд 13 арабських лідерів скінчився встановленням фронту проти Ізраїлю



Провідники арабських країн — йорданський король Гуссейн (всередині) і президентЄмену Абдулляг аль-Саляль (перший з правого боку) під час конференції арабських держав у Каїро.

Каїро. — В п'ятницю минулого тижня закінчилась конференція „на вершинах'' монархів і президентів 13-х членських держав Арабської Ліґи. У проголошеному комунікаті заявлено, що рішено припинити взаємні спори й пропагандивну полеміку між арабськими країнами й спільно виступати проти „сіоністично - імперіялістичної загрози''. У тому комунікаті стверджується що на тій конференції вирішено „практичні кроки'' проти ізраїльського пляну наводнити пустиню Неґев водами з ріки Йордану, але нічого не сказано про зміст того пляну. Проголошено тільки, що шеф штабу збройних сил Об'єднаної Арабської Республіки генерал Алі Амер став головою спільного штабу, що його рішено встановити для збройних сил всіх 13-х членських держав Арабської Ліґи. Минулотижнева арабська „вершинна'' конференція мала пройти в „сердечній'' атмосфері та зліквідувати різні внутрішньо-арабські суперечки, між ними — між Об'єднаною Арабською Республікою з одного боку та Савді Арабією і Йорданією з другого.

Франція напередодні визнання комуністичного Китаю

Париж. — За згодою від президента Шарля де Ґоля і міністра закордонних справ Моріса Кув де Мурвіля приїхала з Франції до Пейпінґу делеґація з шістьох французьких парляментаристів нібито для скріплення господарських і культурних зв'язків між Францією і Комуністичним Китаєм та насправді для підготови дипломатичного визнання комунокитайського режиму Францією. Недавно повернувся з Пейпінґу колишній французький прем'єр Едґар Фор, який одверто в пресі рекомендував визнання Францією Комуністичного Китаю. Їздив туди також французький дипломат-економіст Гійом Жорж Піко, який ніби-то ствердив великі можливості для французької торгівлі з Комуністичним Китаєм. Визнання Францією Комуністичного Китаю має статися буцім-то 28-го ц.м., перед заповідженою на 31 ц.м. пресовою конференцією де Ґоля, на якій він має виступити з якимись важливими заявами. Французька преса одобрює назагал це рішення де Ґоля, як ніби новий доказ незалежности французької закордонної політики від Америки. Коли державний секретар Дін Раск був на довшій розмові у де Ґоля, той не повідомив його про своє рішення визнати китайських комуністів. Тільки вже пізніше французький уряд повідомив про це Америку, не взявши на увагу американське неґативне становище до такої постанови. Визнання Францією Комуністичного Китаю буде — стверджують всі коментатори — великою перемогою китайських комуністів і послабить далі внутрішню спаєність Атлантійського Союзу. Дотепер Британія, Голляндія і Данія — члени НАТО — визнали Комуністичний Китай.

В Ню Йорку будують два найбільші в світі будинки — 1,350 стіп заввишки

Ню Йорк. — В суботу показували моделі двох найвищих у світі будинків-веж, які мають бути 1,350 стіп заввишки і біля яких збудований буде так званий Світовий Торговельний Центр. Ці вежі разом із іншими будинками 70 стіп заввишки, творитимуть перстень довкола 5-акрової площі в долішньому Ню Йорку між вулицями Church, Liberty і West. Цілий центр матиме 10 мільйонів квадратових стіп площі до винайму, доступ до масової транспортації та місце на паркування 1,600 авт. На показі моделів приявні були губернатори Рокефеллер з Ню Йорку і Гуз з Ню Джерзі та посадники Ню Йорку, Джерзі Сити та Гобокен. Вся будова має коштувати 350 мільйонів долярів, з чого $200 мільйонів мало б піти на платні для робітників. Нові будинки-вежі мали б бути готові в 1970 році, бо праця над будовою повинна б зачатися вже в найближчому році. Будинки-вежі мають мати по 110 поверхів, найвищий в світі тепер будинок, т. зв. Empire State Building в Ню Йорку має 102 поверхи і є 1,250 стіп заввишки.

Український Народний Дім в Джерзі Сити відбув свої річні збори, вибрав нову управу

Джерзі Ситі. — Український Народний Дім у цьому місті, один з найкращих і найбільш репрезентативних того роду українських домів, збудований коштом майже півмільйона долярів кілька років тому, відбув минулої неділі, 19-го січня, свої річні збори, перевірив дотеперішню діяльність та накреслив деякі пляни майбутньої діяльности й вибрав нову управу, яка повинна ці пляни здійснювати. Із звітів виходило, що теперішні річні обороти Народного Дому добігають уже до 100,000 долярів та дають поважні прибутки, що дозволяють сплачувати зобов'язання й плянувати нову розбудову і нові проєкти. За минулорічну працю звітували дотеперішній голова Дому та один з найбільш відданих й ентузіястичних його діячів, Антін Шаран, секретар М. Петришин, касир проф. С. Максимяк та фінансовий секретар В. Семчишин. Детальний звіт Контрольної Комісії подав її голова Вол. Білик, а інші члени Комісії його доповнювали. Комісія запропонувала вотум довір'я дотеперішній управі й воно було однодушно схвалене після короткої дискусії над звітами. В дальшому ході нарад доповнено або змінено деякі точки статуту. В дебатах над новими справами найбільше уваги приділювано справам молоді та її активности. До нової управи були обрані: І. Бервецький — голова, С. Station Станіславишин — заступник голови, В. Семчишин — фінансовий секретар і М. Петришин — рекордовий секретар. Контрольна Комісія: Вол. Білик, М. Баран, П. Костик, І. Вірт, Катерина Бараник і В. Ярмола. Директори: М. Попович, С. Островський, С. Хиляк, С. Бараник, А. Ґутер, Г. Бура, А. Тизьо, П. Васко, П. Ляхоцький, В. Литвинка, В. Киричак і І. Кацюба. До Дирекції ввійшов, згідно з постановою статут, автоматично дотеперішній голова Дому, А. Шаран. Зборами, в яких взяло участь 82 члени та деякі гості, проводив А. Драґан, а секретарював М. Петришин.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній віце - президент** Ричард М. Ніксон заявив, що ЗДА не сміють робити жадних уступок щодо своїх справ у користуванні Зоною Панамського Каналу. Ніксон сказав, що можна переговорювати про малі справи з панамським урядом, але не можна поступатися в праві, згідно з яким ЗДА мають право контролювати Зону Панамського Каналу. ЗДА мусять контролювати цей Канал, бо це є в інтересі не тільки ЗДА, але і всього вільного світу.

● **Політичні приятелі** амбасадора до Південного В'єтнаму Генрі Кебота Ладжа зголосили його як кандидата на номінацію на президента в стейті Ню Гемпшир, де правибори відбудуться вже 10-го березня. Прихильники Ладжа твердять, що переведені опитування виявили, що Ладж дістав більше голосів, ніж інші претенденти на номінацію — республіканці Рокефеллер і Ґолдвотер.

У СВІТІ

● **Над кордоном Південної і Північної Кореї**, в околиці Панмунджому, де приміщується Комісія перемир'я у здемілітаризованій зоні, корейські комуністи збили південно - корейський літак. Він упав на комуністичному боці. Не відомо, чи капітан-пілот врятувався і взагалі, що з ним сталося.

● **У Ватикані** проголошено призначення нових єпископів та зміни на високих духовних становищах, при чому архиєпископа Джеймса Пітера Дейвіса, який в Сан Хуані, столиці Порторіко, вів послідовно кампанію проти тамошнього губернатора Луїса Муньоза Мартіна, — перенесено до Ню Мехіко. Названий архиєпископ і два інші католицькі владики в Сан Хуані проголосили були в Пастирському Листі заборону голосувати на партію губернатора Мартіна. Всіх їх перенесено відтіль.

● **Рандолф Черчил**, син Винстона Черчила, також політик-консерватист, видав книжку п. з. „Боротьба за партійне лідерство'', в якій описав всі відомі і закулісові подробиці боротьби у верхівці Консервативної партії в Британії, яка відбулася після резиґнації прем'єра Гаролда Мекміллена за його наслідство.

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Військовий набір у ЗДА

Президент Джансон видав розпорядження, щоб Рекрутаційна Служба перевірила дотеперішню практику при реєструванні 18-річних юнаків, зобов'язаних голоситися до загальної військової служби в ЗДА. Це розпорядження зактуалізувало всю проблему рекрутації і підходу до служби у війську збоку чоловічої молоді та всього громадянства, і на цю тему американська преса принесла в останніх днях багато цікавих і багато гірких завваг. Бо відносини в цій ділянці — це одна з тих американських особливостей, які яскраво відрізняють цю країну від інших країн світу, зокрема континентальних західньоевропейських, з тамошньою обов'язковою військовою службою.

Ось так, за пунктом „І А" в клясифікаційному реєстрі Системи Рекрутаційної Служби щороку кругло 1 700 000 юнаків зобов'язані до військової служби. Однак, із них приймається до війська пересічно місячно лише 6 000 осіб, себто 72 000 річно. Держава притягає до війська таку маленьку частину зобов'язаних тільки тому, що, передусім — у мирному часі не потребує численнішої збройної сили, і далі — існує довгий список різних категорій осіб, яких звільняється від військової служби. До тих „вийнятків" належали раніше батьки дітей, одинаки, що утримують батька чи матір, студенти високих шкіл, рільничі робітники, особи, потрібні для прерізних державних установ, і т. д. До них 10-го вересня минулого року президент Кеннеді додав ще категорію жонатих, внаслідок чого жонаті чоловіки у віці між 19 і 26 років дісталися до найнижчої категорії осіб, зобов'язаних до військової служби за згаданим пунктом „1 А". Очевидно, що найбільша частина зобов'язаних і реєстрованих у 18 році юнаків перепадає внаслідок лікарських оглядин. І так, аж 12% перевірюваних в останніх роках юнаків виявились нездібними до війська внаслідок умово - психічних недоліків. Інших 15% не витримували загальної медичної перевірки. Коло 4% відкидано з уваги на минуле, на нечисту поліційну карту, антисоціяльні нахили, гін до пияцтва або наркотиків і т. п. Таким чином кругло одну третину реєстрованих відкидається з причин зв'язаних із здоров'ям і мораллю.

Але не всіх покликується до екзамінації, без уваги на вік. Ось так, з-посеред кругло 1 400 000 юнаків, які скінчили 1-го січня цього року 18 років, щойно 500 - 600 тисяч будуть екзаміновані, мабуть, у липні цього року, себто тільки кожний третій формально зобов'язаний до служби. Однак і ті, яких визнано за здібних, можуть не попасти до війська, якщо, наприклад, в часі між рекрутаційною перевіркою та покликанням до військової служби одружаться, вступлять до високої школи чи підпадуть під іншу групу „вийнятків".

Насправді американська дійсність така, що, хоч існує тут загальна обов'язкова служба, у війську служать здебільша — добровільці. Це має ту свою добру сторону, що до війська йдуть здебільша ті, які його люблять, які хочуть бути в ньому. Друга сторінка медалі та, що створюється враження, що юнака не дуже треба у війську, і внаслідку багато юнаків і забагато батьків, головно ж матерей, ставляться до військової сліжби як до тягару, що його треба оминути. Це не брак патріотизму, а велике замилування до вигоди, бажання мерщій робити кар'єру та користати з усіх великих можливостей зарібкування. Військовики, виховники і загальна преса нарікають, що серед молоді та батьків затрачується свідомість величезної виховної ролі, що її грає військова служба — для прищеплення юнакам дисципліни, почуття обов'язку, солідарности, порядку, гігієни, для формування мужеського характеру. Як привернути цю свідомість у масах молоді й батьків ЗДА — це власне проблема.

На шляху до зближення

Історичні зустрічі голови Католицької Церкви Папи Павла VI з духовим провідником Східньої Православної Церкви царгородським Патріярхом Атенагорасом І на Оливній горі в Єрусалимі доводять, що можна говорити і здобутися навіть на братні обійми й цілунок в ім'я Христа після довгих сторіч, майже цілого тисячоріччя розриву, ідейних розбіжностей, спорів, а то й ненависти. Відбуті зустрічі ще не означають, що досягнено бажаної єдности християнського світу, чи хоч би порозуміння у важливіших спірних справах і питаннях, проте вони є вже першим кроком на шляху до духового зближення між Церквами, що визнають одного Бога й одну Христову науку.

Ствердження про значення єрусалимських зустрічей не залишилися тільки словами. Одна і друга сторона, і Папа Павло VI і Патріярх Атенагорас І, роблять дальші кроки на започаткованому шляху до зближення християнських Церков, і за прикладом їх ідуть ієрархи обох Церков у різних країнах світу. Через не цілих два тижні після історичних днів на Оливній горі Папу Павла VI відвідав православний митрополит Атенагорас із Лондону, передаючи вітання Царгородського Патріярха і заяву радости і вдячности з приводу спільних зустрічей. Митрополита Атенагораса супроводив другий православний Митрополит — Максим, що переїздив у той час через Рим в дорозі з Німеччини до Царгороду. Після авдієнції їх обох у Папи стало відомо, що велася розмова знову ж на теми церковної єдности, і що царгородський Патріярх і римський Папа відбувають тепер консультації — перший із головами і синодами Православних Церков, а другий із своїми кардиналами у справі визначення дальших заходів на обраній дорозі. Показовою для тенденцій зближення може бути також зустріч голови Грецької Православної Церкви ЗДА архиєпископа Іаковоса із римокатолицьким кардиналом і архиєпископом Ню Йорку Френсисом Спеллманом, що відбулася того ж самого дня.

Якщо йде про українські Церкви, то деяке зближення між ними, розділеними також протягом довгих сторіч, проявилося у відбутій ще перед єрусалимськими зустрічами подорожі архиєпископа Української Православної Церкви у ЗДА Владики Мстислава до Царгороду, де він мав розмови з Патріярхом Атенагоросом і звідки, з благословення Патріярха, виїхав до Риму, де взяв участь як обсерватор у другій сесії Вселенського Собору і відбув зустрічі з українськими католицькими владиками. Прояви цього зближення зафіксовані також в цьогорічних Різдвяних посланнях католицьких та православних ієрархів і в Різдвяному посланні Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці.

Усі наведені факти ще не свідчать про те, що важливіші трудноші переможено, що немає опору проти них в тому чи іншому середовищі. Очолювана архиєпископом Хризостомом Православна Церква у Греції поставилася неґативно до зустрічі Патріярха Атенагороса з Папою Павлом VI. Неґативно поставилися до можливости брати участь у Вселенському Соборі навіть в характері обсерваторів також деякі українські православні ієрархи і духовні та світські діячі, засуджуючи інколи прихильників шукання шляхів зближення, як аґентів Ватикану, в браку принципів і т. д. Не зважаючи на це, є всі підстави вірити, що зроблені на шляху до зближення перші кроки не будуть останніми, що вони приведуть до дальших зустрічей, розмов, виміни думок і разом з цим до взаємної любови і зрозуміння. Про ніяке механічне об'єднання чи й підпорядкування однієї Церкви другій не було досі й натяку в заявах найбільш компетентних осіб однієї чи другої сторони.

Богдан Галайчук

„КОМУНІЗМ НЕ Є АБСОЛЮТНИМ ЗЛОМ..."

I

Буенос Айрос. — Пишучи недавно про „найнебезпечнішу єресь 20 сторіччя", згадував я лише про її прояви на европейському (точніше: на італійському та французькому) терені. З того не виходить, щоб не було їх і по цей бік океану, щоб і серед латиноамериканських католиків не слідно було податности на марксистські впливи; адже не є випадком, що на це лихо звернули увагу на Ватиканському Соборі саме два бразилійські владики.

Це, до речі, не є новиною для читачів „Свободи". Враження із світового конґресу християнсько - демократичної молоді, який відбувся у травні 1962-го року у Каракасі, затитулував я „Світла й тіні християнської демократії", опісля окремо спинився над „тінями" найсильнішої з християнсько - демократичних партій Латинської Америки, а саме чілійської. У дописі з конґресу „Пакс Романа" (у липні 1962, в Монтевідео) згадував я про „марксистську спокусу", перед якою не легко встоятися поважній частині тутешнього католицького студентства. Ті фраґментарні згадки далеко не вичерпують всіх симптомів недуги, які виступають в різних відтінках та в різних комбінаціях. Коли йдеться про причини, можна вирізнити серед „спокушених марксизмом" католиків дві основні групи, з яких одна гнана прагненням справедливости, друга скромнішими мотивами.

Католик - консерватист записує на рахунок Божого пляну, а не несовершенної людської природи, викривленої первородним гріхом, нерівність — навіть, коли та нерівність доходить, як у багатьох латино - американських країнах, до розмірів, що волають до неба про помсту; коли, у висліді тої нерівности, в деяких перувіянських селах до 90% індіян хворіє на сухоти, коли у Ґватемалі люди вмирають пересічно на 37-му році життя. Годі дивуватися, що молодь відкидає, з обуренням та з огидою, таке фарисейське християнство.

Та, на жаль, при тому попадає надто часто у протилежну крайність. Молода людина з перевразливленою совістю, така часта серед латиноамериканських католиків, уважає за можливе усунути всяку соціяльну нерівність — „іритуючу нерівність", вживаючи вислову, прийнятого в тих колах, попадаючи в повний еґалітаризм. Є він утопічний, як усі давніші видання еґалітаризму (зокрема, притаманні „професорському соціялізмові"); і він є небезпечний, як інші форми утепії, що виростають до розмірів — „ідей - сил".

Утопічний, абсолютарний еґалітаризм є слабою стороною руху, званого „Економіка та ґуманізм", який, до речі, має чималу заслугу, бо саме він пробудив соціяльне сумління серед латино - американської католицької молоді; саме той рух, створений французьким ченцем - соціологом о. Лебре, переломив традиційну однобічність інтелектуальних заінтересувань, притаманну латиноамериканським католикам, обмежену теологією та чистою філософією; саме він скермував інтелект на науковий, систематичний обслід трагічної латиноамериканської дійсности, а волю — на змагання за перебудову тої дійсности згідно з засадою любови до ближнього, детально розробленою у католицькій соціяльній доктрині.

На жаль, на латиноамериканському терені той рух загрожений викривленням, з вини людей психічно незрівноважених, частинно людей злої волі, що, підшиваючись під популярну фірму „Економіки та ґуманізму", пачкують свої ідеї, які відкидає о. Лебре дезорієнтуючи молодь з перевразливленою совістю, штовхаючи її у дуже небезпечному напрямі.

Найбільш драстичний приклад такого ухилу журнал „Політика", який виходив у Монтевідео аж до часу, коли його заборонив уруґвайський єпископат. У підзаголовку цього журналу стояло: „Християнська відповідь сьогоднішньому світові", але під тою християнсько - соціяльною етикетою пачкував він фіделізм, а в останньому числі докотився до явного - славного проповідування поплентацтва. „Політика" твердила, що католики повинні, не зважаючи на основні доктринальні розходження, практично співпрацювати з комуністами, які, мовляв, творять „аванґард і заступництво всіх справедливих політичних і синдикальних інтересів та соціяльних реформ".

Перебування у Монтевідео, підсумки з дискусії та розмови, проведені в кулюарах Конґресу „Пакс Романа", дали мені нагоду сконфронтувати ту опінію з дійсністю; і то, сказати б, із „сконденсованою" дійсністю, бо, після Бразилії, Уруґвай творить другий епіцентр крайньо - лівих ухилів серед католиків; не є випадком, що саме у Монтевідео виходила сумної пам'яті „Політика". Виходить, що середовище цього журналу творили типові „гнівливі молоді люди", обурені на консерватизм та індивідуалізм уруґвайської католицької верхівки і вміло керовані одною надзвичайно талановитою людиною, з марксистським світоглядом, яка ступнево, щораз більше повертала курс журналу наліво — поглиблюючи прірву між „гнівливими" синами та „статечними" батьками, з якими погоджується уруґвайський єпископат. Вони прийняли комунізм за соціяльну справедливість, бо не бачили іншого шляху, іншої альтернативи; бо не створила такої альтернативи, чи пак „католицька спокуса" місцева католицька верхівка, що кидає на католицизм консервативну тінь. Вони не приймали пересторг від старшого покоління і навіть від місцевого єпископату, вважаючи, що ті голоси походять з другого боку барикади, від реакційних кіл; навпаки, у роздратуванні повертали курс журналу щораз більше наліво, дійшовши до нечуваної екстреми у згаданому 5-му числі. Коли єпископат заборонив далі видавати цей скандальний журнал — уґнулися перед забороною компетентної канонічної влади, але — не скорилися.

Здавна ознайомлений з програмою „Пакс Романа", я їхав до Монтевідео, рішений використати дискусію над „спокусою марксизму", щоб якнайповніше зглибити той вийнятково цікавий, екстремний — „клінічний" випадок. Тому зараз таки на початку першої сесії кинув монтевідеанському середовищу „Політики" виклик, і то у можливо аґресивній формі, розраховуючи на те, що реакція буде пропорційна динамізмові і тим самим чіткістю до виклику. Під час мого першого виступу був приявний ред. Пайсе Гонсалес, якого загально вважають „чорним духом" середовища (на дальших сесіях комісії він уже не появився). Коли я вимовив слово „Політика", в одному кінці залі почулися голоси не то здивування, не то обурення. На черговій сесії один чілієць завважив, що „вчора висловлено тут не зовсім справедливу опінію про „Політику" — на що я відповів дальшими обвинуваченнями, цитуючи дослівно деякі речення журналу, і на тому моя полеміка з групою „Політики" скінчилася.

Я був заскочений несподівано лагідною реакцією на мою „неспровоковану аґресію". Приїжджає якийсь там чужинець, що репрезентує якусь далеку, екзотичну Україну, садить місцеву групу „гнівливих молодих людей" на лаву підсудних, а ті, замість вибухнути молодечим гнівом, відповідають, що обвинувачення було „не зовсім справедливе". Така поміркованість творила дивний контраст до аґресивної, ароґантської постави, яку група „Політики" займала супроти місцевого покоління „батьків", не виключаючи місцевої церковної ієрархії.

Чим це пояснити? Тим, — відповідали мені знайомі уруґвайці, — що поки я заатакував „Політику", зразу зайняв рішучу соціяльно - християнську позицію, гостро таврувочи католиків - консерватистів за їхню байдужість у відношенні до трагічної соціяльної нерівности. Бо молоді люди з „Політики" гнівливі й непримирні супроти консерватистів, зате згідні прийняти як добру монету навіть сувору критику від людини, яка погоджується з ними в одній точці: у непримирності супроти соціяльної несправедливости.

Тобто вистачить створити „християнську спокусу", щоб марксистська зникла „мов роса на сонці"? Ні, це значить усунути головний корінь зла, але не єдиний. Чілійський та венесуельський досвід показує, що коли існує динамічна християнсько-демократична партія, вповні віддана проблемі змагу за здійснення у країні справедливости згідно з християнською соціяльною доктриною, вона — а не місцева компартія — поривас за собою спрагнену справедливости молодь, за вийнятком деяких безнадійно поплентацьких елементів.

Бо існують також інші методи інфільтрації, дармащо не такі успішні, не здатні до масового застосування. Перш за все методами, якими діють французькі поплентачі типу Шатіньє та о. Льєже. Наприклад, в Арґентині застосовує їх о. Гернан Бенітез, людина з політичним минулим досить ... багатим. Колись належав він до перонівської верхівки, був перонівським послом до Конґресу, єдиним священиком, що прийняв ту сумнівну почесть; тепер служить іншій, ще сумнівнішій справі.

Після появи „Пацем ін Терріс" о. Бенітез оголосив в одному тутешньому комуністичному тижневику велике інтерв'ю, в якому гостро осуджував Пія XII за його безкомпромісову поставу супроти комунізму і прославляв Івана XXIII, який буцімто завернув на 180 ступенів: „Іван XXIII, — казав він, — закликає католиків прийняти позитивний вклад комунізму у соціо-політичний та економічний розвиток світу. Бо комунізм не є абсолютним злом, як це твердять олігархи й імперіялісти. Ствердити це зовсім не значить бути комуністом: значить лише не бути дурним".

Анна Гали Горбач

НАШІ ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ В ЧУЖИХ МОВАХ

Переклади українських літературних творів на чеську мову мають уже свою традицію, що сягає ще до початків нашого століття, і займають нині друге місце — після перекладів на російську мову. На третьому мабуть стоять переклади на польську мову.

До високого числа творів нашої літератури, удоступлених чеському читачеві (до цього спричинилася у великій мірі численна українська інтеліґентська еміґрація між війнами та після війни) дійшов у 1963-му році переклад Франкових байок „Коли ще звірі говорили". Переклала їх пані Людмила Зілинська, ілюстрації та технічне оформлення виконав талановитий модерний графік Їжі Шіндлер.

На західній лад модерне технічне оформлення книжки — при чому кольорові ілюстрації виконані на різнобарвному тлі, на якому місцями і друкований текст, надає книжці вигляд райдужного калейдоскопу: квадратний формат, тверда полотняна оправа з чорними круками на жовтоблідому тлі — все це разом вказує на тонкий смак графіка. Його звірі, щоправда, не мають уже традиційно - українських рис, до яких ми звикли з наших видань (наприклад, ЕКО-ві ілюстрації до „Лиса Микити"), але якраз неукраїнськість героїв Франкових байок у чужому перекладі надає їм тої загальноевропейської риси та світово-літерадурного значення, на яке вони заслуговують. Тим більше, що самі байки зачерпнуті з тої спільної европейської скарбниці, духові здобутки якої стали власністю кожного з народів нашого культурного круга. Це розкішне видання вийде напевно і за кордон та привабить своїм модерним виглядом на лад найкращих західніх видань не одного любителя книжки.

Чехи беруть участь у міжнародних книжкових ярмарках, що кожної осени дають у Франкфурті над Майном перегляд книгарям та інтелектуалам книжкової продукції всіх країн світу.

Чудовий задум видати для молоді самі ці Франкові байки належить п-і Людмилі Зілинській, якої жваву перекладацьку діяльність через недоступність тих перекладів на Заході важко докладно окреслити (І. Нечуй - Левицький, І. Франко, О. Іваненко).

Тоді як про нашу літературу дещо відомо ще й болгарам та югославам (з-поміж них, крім болгар, найкраще словінцям, що ще перед світовою війною перекладали Т. Шевченка, Франка і створили навіть „українську школу" у своїй літературі), західньоевропейському та американсько-канадійському читачеві, за деякими вийнятками, українські духові надбання майже невідомі. Ще найкраще мається після війни справа в Німеччині, головно в Східній, де начислюємо коло 25 перекладених позицій. Правда, половина з них це тенденційні твори совєтських письменників, в яких події на Україні від першої світової війни по нині представлені з погляду офіційної історіографії з обов'язковою дифамацією українського визвольного руху, але друга половина це переклади з наших таки найкращих письменників (Шевченко, Франко, Коцюбинський, Стефаник). Більшу частину перекладів зроблено з російської мови, бо немає там людей, які знали б українську. Минулого року появився в Східній Німеччині, в серії східньоберлінської Академії Наук, збірник літературознавчих статей та причинків до історії культури на Україні Івана Франка, що їх поет друкував німецькою мовою по різних віденських журналах (Ivan Franko: Beitraege zur Geschichte und Kultur der Ukraine, Akademie Verlag, Berlin, 1963, 577 с.).

Тоді як у Східній Німеччині про переклади українських літературних творів мають дбати державні видавництва, в Західній Німеччині, де вся книжкова продукція знаходиться в приватних руках, на ті видання, що досі появилися (11 порицій), спромоглися одиниці, пов'язані з українством (галицький німець Ганс Кох, дружина Ігоря Костецького пані Елізабет Котмаєр) або самі українці (В. Державин, А. Г. Горбач). Про великі труднощі знайти відповідних видавців ми вже писали („Сучасність", 2, 1963).

Коли порівнюємо високе число української інтелігенції старшого та молодшого покоління, що живе нині в ЗДА і Канаді, в числом перекладів наших творів на англейську і французьку мови то виглядає воно аж надто малим. Не знаємо, що є причиною такого стану речей; якщо це є наслідком незацікавлености і неґативного наставлення видавців (як у Західній Німеччині), то для наших людей, що за океаном розпоряджають і відповідними фондами на культурні цілі і своїми видавничими спілками, це не повинно становити проблеми. Хіба не треба підкреслювати, яку важливу ролю для пізнання культури нашого народу чужинцем — чи навіть нашими вже мовно засимільованими людьми, які ще цікавляться українством, — можуть виконувати якраз переклади нашої літератури. Вона ж, немов дзеркало, відображує всі ті культурні, соціяльні та історичні процеси, що їх пройшов наш нарід. Про естетичну насолоду та духове збагачення чужого чи відчуженого читача не потрібно й згадувати.

Часто читаємо в нашій емі-

(Закінчення на сторінці 3-ій)

Д-р Лука Луців

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

(У сторіччя з дня народження письменниці)

(VI)

Невірно змальовують творчість О. Кобилянської на рідних землях під московською комуністичною окупацією. Ось так М. П. Комишанченко в І томі „Творів О. Кобилянської (Київ, 1962, ст. 41) мусить згадати „українських буржуазних націоналістів, вірних найпитів фашизму ... які скупо й поспішно повідомили про смерть О. Кобилянської", що померла 21-го березня 1942-го року. Однак, Комишанченко не згадує про те, як українських критиків, тих, що писали про О. Кобилянську, московська влада на Україні, яка тепер так вихваляє О. Кобилянську, нищила за часів Сталіна. Що сталося з Б. Якубським, який писав про новелі О. Кобилянської, з Павлом Филиповичем, який написав вступ до „Землі", і історію сюжету повісти „В неділю рано зілля копала", де подівся Андрій Ніковський, автор вступної статті до „Ніоби"; де Іван Лизанівський, автор вступної статті до „Людини"? М. Комишанченко не може про це писати в країні „народної демократії", як він евфемістично називає країну комуністичної диктатури.

Згаданий вже Олег Бабишкін слушно стверджує, що „герої Кобилянської не бачили щастя без боротьби, без змагання, вони ніколи не стелили під ноги своєї гордости, вони мислили себе цвітом народу — робили все для того, щоб бути гідними свого народу" (ст. 64).

Це правда, але неправдою є такі слова цього ж критика на цій самій сторінці:

„Наталка Верковичівна мріяла про „полудне", що настане для її народу. Осяйний південь настав для радянських людей, і в ньому вільні й щасливі живуть нащадки героїнь Кобилянської. Здійснення мрії письменниці" (ст. 64).

Ми бачили, що деякі совєтські критики називали О. Кобилянську „ніцшеанкою". Тепер там так її не називають, тепер вона — „прихильниця комуністичного ладу", яка мріяла „про щасливих радянських людей", як пише згаданий Бабишкін. Так перекручувати правду можуть і мусять тільки ті, яким судилося жити під комуністичним режимом.

Це правда, що „герої Кобилянської не бачили щастя без боротьби, без змагання, вони ніколи не стелили під ноги своєї гордости, вони мислили себе цвітом народу — робили все для того, щоб бути гідними свого народу" (ст. 64). Але годі повірити О. Бабишкінові, що герої Кобилянської були б тепер на волі під комуністичним режимом.

Москва пізнала вартість творів О. Кобилянської і признає їх цінними, перекручуючи їхній ідейний зміст.

Дещо про героїнь О. Кобилянської

О. Бабишкін пише: „Друга частина Наталчиної програми полягає в тому, що визволені індивідуальності своєю працею обставатимуть права всіх гноблених, домагатимуться світлого майбутнього для свого народу". Але зараз же додає, що в „Царівні" ця частина програми лише здекларована. Наталка мріє: „Так, полудне наспіє ще, помимо всіх лихих і ворожих обставин, що переслідували її і її народ. На світі ще є любов, всеобіймаюча, несамолюбна, в котру вона вірить і до послідньої хвилини життя вірити буде".

Бабишкін каже, що Наталка робила „всеобіймаючу любов, навіть і несамолюбну, засобом встановлення кращого життя для народу" — і це свідчить про „ілюзорність сподівань Наталки, отже й самої письменниці". Тому то, гадає Бабишкін, „друга половина „Царівни" виявилась в окремих епізодах надуманою, отже й непереконливою".

Це було б правдою тільки тоді, якби О. Кобилянська дійсно хотіла в своєму творі змальовувати героїв, які „обстоюють права всіх гноблених". Бабишкін не хоче чи не може зрозуміти того, що „Царівна" — це психологічна повість, у якій заторкнена справа жіночої емансипації, але не так, як цю проблему розв'язували суфражистки, і не так, як плянували це зробити марксисти. Кобилянська протестувала, коли її називали крайньою суфражисткою, і такою не є її Наталка з „Царівни".

М. Шаповал (М. Сріблянський), з нагоди 40-річчя творчости О. Кобилянської, 24-го листопада 1927-го року вислав їй такого листа:

„Кожний вихід твору Вашого в світ був для мене „ювілей", свято моє. Тому не нав'язую почувань своїх лише для „27-го листопада", а відчуваю їх завжди ...

Я хотів досконалости, але думав, що вона неможлива. І раптом випадок.

Влітку я здобув „Царівну" і прочитав у лісі, між озолоченими сяєвом сонця соснами.

Бути собі ціллю!

Це те, що мені треба було ...

Стати людиною досконалою, внутрішньо-незалежною, творчою. Прокинулась буйна гордість.

Це була свідомість своєї людської гідности". („Альманах", 250).

М. Євшан писав про „Царівну", що ця повість „будить душу до життя, будить змагання до досконалення, вчить у праці поринати, купатися в ній і пити з неї мов з тої золотої чаші щастя та цілковите вдоволення" („Альманах", 279).

Академік д-р Степан Смаль-Стоцький наводить уривок із листа О. Кобилянської, в якому письменниця писала про те, що працює над психологічною студією, де „не лише націоналізм гратиме ролю в життю і культурному розвиткові України, але де нарід повинен здобувати цивілізацію в своїй хаті, в своїй душі, творити свою власну українську культуру. Нам треба характерів, робітників завзяття, що беруться і за найдрібнішу цеглу, не погорджуючи нею для збудовання своєї держави. Бо держава — це великий механізм, що потребує, крім мотора, ще й тисячі дрібних і найдрібніших помічників. І всі вони мусять відповідати вимогам такого механізму, щоб він став сильний проти зовнішнього і внутрішнього ворога, як деморалізація, брехня, вузькоглядність, зрада, матеріялізм і т. п." („Альманах", ст. 279).

Цей лист писала Кобилянська у двадцятих роках, але подібні думки висловила вона вже в повісті „Царівна" устами Наталки, яка заявляла: „Свобідний чоловік з розумом — це мій ідеал!" Ця сама Наталка говорить про своє „полудне" після того, як вона одружилася з д-ром Марком, але ж це зовсім не те „полудне", про яке пище Бабишкін, натякаючи на „октябрську революцію" ...

Бабишкін таки просто твердить, що Кобилянська в тому світі, який принесли російські окупанти на Буковину, „побачила здійснення укоханих мрій своїх героїнь, відкриті шляхи до того, про що мріяли і за що гинули в нерівному поєдинку її Олена Лявфлер, Аглая Федоренко і тисячі подібних дівчат. Цей світ виявився кращим і осяйнішим за найбільш далекосяжні мрії героїнь Кобилянської" (ст. 63).

О. Кобилянська ніколи в своїх творах не мріяла про те, що мають принести совєтські війська на західні українські землі. Не мріяли про те і герої її творів, починаючи від „Людини", а кінчаючи на „Апостолі черні", який вийшов у світ аж в 1936-му році у Львові. Сам Бабишкін признає, що головний герой цієї повісти, Юліян Цезаревич, „не став представником справді народної інтеліґенції. Родинні зв'язки наближали Юліяна до дворянських кіл, а його політичні запевнення не йшли далі абстрактних балачок про „відродження нації". Трудящі маси вбачали відродження своє насамперед у поваленні соціяльного гноблення. Проте, цього питання Цезаревич не порушує" (ст. 57).

В. Ласовський

ЛАВРОВИЙ ВІНОК

(В 70-ліття проф. Євгена Онацького)



Проф. Євген Онацький

Римляни вінчали лаврами звитяжців в боях, в спортових іграшах, в турнірах красномовности, поетів і філософів. Вічно зелені листки лавру символізують непроминальність слави вінчаних і перехід їх у несмертельність.

Хто знає життя проф. Євгена Онацького, присвячене служінню Нації, кому відоме, яким багатющим капіталом духових надбань виповнив він те життя невгомонною, запопадливою працею, той не завагається погодитися, що ця вийняткова людина одна з перших в нашому народі, в наші дні, заслужила на лавровий вінок в символічному розумінню слова.

Складність життьових обставин Онацького, всі пережиті перипетії, видаються вирежисеровані вигадливим режисером для того тільки, щоб виявити незвичайні прикмети і многосторонність талантів даних Богом одній людині. Тільки майбутній монограф виявить, до якої міри три чинники, що формують таку людину: зовнішні обставини, багатостороння обдарованість та невсипуща работящість, перетоплені в Онацького в нерозривний моноліт.

Шукання об'єктивної правди, навіть там, де вона дасться дуже трудно, замилування до систематики і вичерпности, риси науковця, не дозволяють на те, щоб всі форми самовияву, які творять в Онацького широко розгорнуте віяльце, носили познаки поверховности та дилетантизму. Чи це буде ессей його авторства, чи газетна стаття, чи репортаж, чи музична рецензія, чи літературна критика, чи принагідна промова, не згадуючи вже про наукову працю, у всьому знаходимо вибагливість і викінченість форми, ясність викладу, основне знання матерії.

Перегляньмо в побіжному і дуже невичерпному переліку життьові етапи Онацького.

Участь в тайному українському революційному гуртку за царських часів викристалізувала в гімназійного учня Онацького націоналістичний світогляд. Тому світоглядові він залишається вірний по нинішній день.

Приналежність до тайної організації вигострює у молодця увагу до політичних питань, а вслід за тим до всього, що зумовляє його участь в організації. Він читає багато політичної літератури, а далі дістає хрещення в орудуванні пером журналіста та володінні словом промовця-пропаґандиста. Активна участь в названому гуртку стала вирішною в дальших, університетських студіях, у виборі предметів, яким він присвятить свою основну працю науковця.

З постанням української Центральної Ради він дістав в ній відповідальний пост і хист, що він його проявив на цьому пості у виконуванні небезпечних завдань, та знання чужих мов вирішили відрядження його Міністерством Закордонних Справ на поповнення Української Дипломатичної місії в Римі.

В Римі, образно кажучи, обдарування Онацького буйно виявляються. Вроджена культура, знання, гладкість поведінки, й знання чужинних мов, влегшили йому доступ до вищих кол італійського політичного й наукового світу. В них він поширював правду про молоду українську республіку, про український нарід і його культуру. Він здобув приятелів української справи й особистих друзів з-поміж видатних італійських політиків, науковців і письменників.

Пізніше Онацький приступив до перекладів кращих творів італійської літератури на українську мову.

Замилування до історії та тонкий змисл естета спрямували його до пізнавання й вивчання старовинних пам'яток Риму.

Результатом цих зацікавлень є низка студій, репортажів, що правитимуть за зразкові в нашій літературі. Постали літературно - філософічні есеї, гуморески, новелі. Бог вість, чому цьому доробкові Онацького присуджено залишитися неопублікованими, бож їхня вартість на це заслуговує.

Рівнобіжно до тієї творчости верстаються його хронікарські записки, що нині мають документальну вартість. Частково їх друкується в журналі „Сучасність".

По екрані цих записок пробігає багато цікавих політичних подій та їх закуліс, просовується багато знатних постатей, м. і. постать полк. Є. Коновальця, що з ним в'язала Онацького не тільки спільна праця в ОУН, але й особиста дружба.

В той період розпочинається муравлина праця над складанням українсько - італійського та італійсько - українського словників, на замовлення Італійського Національного Інституту Культурних Зв'язків зі Сходом. Словники охоплюють понад 80,000 слів.

Праці в науковій галузі принесли Онацькому членство в двох наших заслужених наукових установах: НТШ і УВАН.

Скрутні матеріяльні обставини в повоєнній Італії заставили Онацького переїхати з дружиною і вихованкою в Аргентину. Він осів в Буенос Айресі, де перебрав редакторство тижневика „Наш Клич", та став в центрі культурного життя нашої тамошньої громади. Кількалітнє головування в Спілці Науковців, Літераторів і Мистців, об'єднало в її рядах усі місцеві культурно-творчі сили, а її п'ятницеві доповіді та дискусії притягали чисельну публіку.

Давно нагромаджуваний матеріял до популярної енциклопедії українознавства прибрав конкретні форми і ось перед кількома роками з'явилася перша книжка Української Малої Енциклопедії.

Онацькому, одному з перших наших видатних діячів в Аргентині, належить авторство міжорганізаційної згоди на створення Української Центральної Репрезентації, що з огляду на політичні розходження деяких політичних середовищ, прийшлося дуже нелегко. Кілька каденцій УЦР очолюваних Онацьким, в співпраці з її теперішнім головою д-ром В. Іваницьким, висунуло її на чоло наших найвартісніших організаційних здобутків на еміграції.

Доходимо до межі газетної статті. А стільки ще не сказано про знаменну постать Онацького!

Не описано тут, як він ніжно любить українську дітвору, як сприймає добрі концерти і появу доброї книжки.

А надівсе не описано подивугідної постаті тієї, що стала невід'ємною частиною його духової силюети, його надхненницею, помічницею в творчій праці і надійним другом у всіх труднощах скитальського життя: — дружини його, пані Ніни.

Вінчаючи чоло професора Онацького в його сімдесятьліття, ми вбачатимемо під тим вінком ті дві постаті, що їх тувемне життя, за легендою, з'єднало з двох розгублених половинок.

Певно, зовсім певно, у звеличуванні мудрого чола нашого вченого, тисячі рук простягнуться до лаврового вінка, щоб бути причасними в звеличанні тієї людини, котра так гідно й достойно проносить крізь життя свою повноцінну людяність. Хай же так плодотворно, як досі, несе її в повному здоров'ї ще багато років!

Андрій Качор

50 ЛІТ НА ГРОМАДСЬКІЙ РОБОТІ

(У 70-ліття інж. Михайла Хронов'ята)

(3)

В лютому 1940 р. об'їздить з проф. В. Кубійовичем всі важніші місцевості Холмщини і Підляшшя, щоб наладнати там організаційну роботу. Рівночасно з власної ініціятиви виєднує в Генеральнім Губернаторстві понад 200 посвідок для стягнення наших передових кооператорів до праці, які попали в німецькі переселенці табори. За його старанням до Кракова прибули інж. Ю. Павликовський, інж. Ю. Шепарович, дир. А. Мудрик, інж. А. Палій, д-р Є. Храпливий, дир. С. Кузик, інсп. М. Мельничук та автор цих рядків.

В тому часі відновлено або основано в ярославському та перемиському повітах і на Лемківщині 12 кооперативних молочарень. Окружні Кооп. Союзи в Сяноці, Перемишлі і Холмі та кілька Повітових Союзів і кілька соток низових кооператив.

⁂

Зараз по звільненні Львова в 1941 році інж. М. Хронов'ят з дир. А. Мудриком, інж. А. Палій і дирекція Маслосоюзу прибули до Львова, де взялися до відбудови української молочарської кооперації в Галичині враз із її централею Маслосоюзом.

Німецька влада не дозволила на самостійну економічну політику наших кооперативних централь. Німці мали в пляні „проковтнути" цілу Україну і тому, на час війни, рішили залишити нам кооперативну форму і організаційну сітку нашого кооперативного руху, але кооперація мала служити їхнім окупаційним цілям. З тих самих мотивів німці не дозволили на приєднання українських молочарських кооператив з краківської і люблинської областей до Маслосоюзу, а Маслосоюзові загрозили переміною на філію т. зв. „Ландвіртшафтліхе Центральштелле". А коли їм це не вдалося внаслідок рішучої постави українських кооперативних керівників, зокрема президента Ревізійного Союзу Українських Кооператив інж. Ю. Павликовського та організованої постави цілого українського громадянства, тоді німці залишили нібито все по старому, але відібрали від Маслосоюзу Організаційно - Технічний Відділ, головну основу Маслосоюзу, створюючи 1. квітня 1942 р. власний диспозиційний Осередок під назвою „Дістріктсфербанд фюр Мільх унд Феттвіршафт" (Обласний Союз Молочної і Товщової Господарки), який мав бути в німецьких руках, як напр. було тоді в краківській області.

Дирекція Маслосоюзу мала трудне завдання зберегти єдність в роботі молочарської кооперації та недозволити німцям опанувати її.

На чолі цієї установи стояв німець - комісар, п. Рошман, а на його заступника і фактичного керманича передбачений був фольксдойч. Тоді за старанням українських чинників удалося на цей пост висунути інж. М. Хронов'ята, який в порозумінні з другими членами Дирекції Маслосоюзу і за згодою РСУК інж. Ю. Павликовського, що був заразом головою Надзірної Ради Маслосоюзу, погодився перебрати це відповідальне й заразом дуже невдячне на ті часи становище, залишаючись членом дирекції Маслосоюзу. В той спосіб, через свого роду „персональну унію", вдалося зберегти єдність в задумах і праці української молочарської кооперації в часі її найбільшої загрози з боку німців. Що більше, інж. М. Хронов'ят, як член дирекції Маслосоюзу і керманич Обласного Союзу Молочної і Товщевої Господарки міг своєчасно паралізувати різні некорисні нам німецькі зарядження, а коли це було неможливе, то принайменше попереджувати Маслосоюз і Ревізійний Союз Українських Кооператив про таку чи іншу небезпеку.

Інж. Хронов'ят використав всі можливості для поширення молочарської кооперації в Галичині.

Завдяки організованій співдії інж. М. Хронов'ята з Маслосоюзом і РСУК та відповідній співпраці громадських самоуправ з кооперативними молочарнями, контингент молока зданого для німців дійшов в 1940 р. до 171 л. від одної корови пересічно, замість вимаганих 500 л., а в 1943 р. 258 л. замість вимаганих 600 л. від корови в рік. Це була велика полегша для наших селян, якої не можна було б добитися, немаючи цілої молочної господарки в своїх руках. При тому молочарська кооперація зберегла багатьох людей від вивезення на примусові роботи до Німеччини та вишколила нових фахівців у двох молочарських школах, у Львові та в Стрию. В Галичині діяло 137 Районових Молочарень, які мали 3,321 молочних станиць - збірень. На кожну Р. М. припадало коло 3,000 членів - господарств, а всі молочарні разом переробили тоді понад 200,000,000 л. молока.

⁂

З другим приходом большевиків до Львова, в липні 1944 р., інж. М. Хронов'ят вийшов, але на еміграцію. На деякий час був у Відні, а пізніше в Баварії. Дещо довше перебуває в баварській місцевості Графенашау. Деякий час викладав молочарство в Українському Технічно - Господарському Інституті в Реґенсбурзі, де за працю „Кооперативне молочарство на Західньо - українських землях" став доцентом цієї високої школи.

Коли в 1948-49 рр. українці масово покидали Европу, він за свою участь у Військовій Управі Дивізії „Галичина" довший час не міг виїхати з Німеччини. Він не зразився тим, бо вірив в українську добру людину й для неї далі працював. В 1950-51 рр. включився в дію Української Санітарно - Харитативної Служби, як голова Управи. В 1952-53 рр. виконував обов'язки секретаря Президії Української Національної Ради та вів рахунковість Виконного Органу УНРади.

Щойно в 1953 р. американські урядові чинники очистили його від різних закидів, і дозволили на виїзд до ЗДА. Від 1954 р. перебував в Клівленді і працював в хемічній ляборатерії, а ввесь вільний час присвячує на різну громадську діяльність, без якої йому важко жити.

Він є головою Т-ва Українських Інженерів і разом з іншими інженерами був співосновником і головою „Самопомочі" в Клівленді. За його ініціятивою повстає Організаційний Комітет для заснування Кредитової Кооперативи (1957 р.) під спонзорством „Самопомочі". Він є також головою Відділу Українських Комбатантів (ОбВУА). Від 1958 р. членом Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, стоїть в проводі Відділу Українського Науково - Публіцистичного Інституту в Клівленді, заступником голови Братства „Маслосоюзників" та членом багатьох інших наших організацій у вільному світі.

Закінчуючи цей короткий начерк життя і праці інж. М. Хронов'ята хочу підкреслити одну його добру прикмету, яка все допомагала йому в найгірших моментах його життя, а це його життєвий оптимізм і то оптимізм не цей безкритичний, що зводиться в нас до Фрази „якось то буде", але оптимізм реальний, повний мужности, віри й надії. Він все вірив і вірить, що українська спільнота організованою працею зможе усунути всі перешкоди на шляху свого життя та зможе поліпшити власними зусиллями найгірші умовини на кращі, зробити їх більш сприємливими.

(Кінець).

НАШІ ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ В ЧУЖИХ МОВАХ

(Продовження зі стор. 2-гої)

ґраційній пресі скарги батьків, мовляв, підростаюча молодь, навіть та, що згуртована довкола українознавчих шкіл, дуже нерадо читає українські книжки. А треба признатися, що тільки малий відсоток нашої дітвори охоплений цими школами; переважна частина нашої молоді не те, що не читає по-українськи, вона й не говорить по-українськи, а якщо говорить то мовою, вбогою щодо лексики, каліченою щодо фонетики й граматики. Не будемо тут розглядати, в чому причина такої швидкої мовної асиміляції, а інколи навіть свідомого погорджування тим, що батьки зберегли як цінний скарб. На нашу думку, плекати народне мистецтво серед нашої молоді повинні передусім батьки, школи та молодечі організації, підносячи тим самим духовий рівень.

Широкий загал молоді, що після закінчення народної школи включається у виробничий процес, від книжки відвикає, а якщо сягне колинебудь по друковане слово, то це буває переважно чужа брукова продукція найдешевшого сорту. Щоб улегшити читання українською мовою, таким молодим чи навіть старшим читачам, що слабо знають рідну мову, надаються двомовні книжки з паралельними текстами. В Німеччині та в інших країнах видають для молоді середніх та високих шкіл такі книжки з англійської, французької, російської літератур. Чому б не подумати і нашим видавцям про такі двомовні підручники, хрестоматії, збірки казок, переказів, тексти з описом українських краєвидів в українсько - англійській, українсько-французькій чи українсько-німецьких версіях?

Страх старшого громадянства, яке керує шкільною та вільною видавничою продукцією, мовляв, наші діти перестануть тоді взагалі читати по-українськи, безпідставний, бо якраз двомовні паралельні видання спонукують до читання в оригіналі. Якщо батьки, школа та молодечі організації зуміють збідити щире зацікавлення доброю лектурою, тоді чужа і рідна книжка стануть однаковими друзями наших дітей. Трудніше буде з дітьми, які з дому та із свого ближчого довкілля не винесуть культурної звички (а це трапляється і при високоосвічених батьках) у вільну хвилину сягнути до вартісної книжки.

Наша еміграція, що залишилася по західньоевропейських країнах, звикла дивитися на нашу громаду за океаном як на взірцеву еміграційну спільноту, що зуміла на чужому ґрунті створити власний світ зі своїм шкільництвом, церковною організацією тощо. Однак, ця зразкова спільнота не вважала досі за потрібне стати посередником між культурою свого народу і того народу-господаря, що прийняв її як рівноправних громадян.

Занедбаність у праці на цьому культурному відтинку не можна оправдувати тим, що, мовляв, немає відповідних сил. Та ж це було б дивно, щоб спільнота, яка начислює понад мільйон душ, не видала з-поміж себе кільканадцятьох завзятих людей, що удоступнили б англомовному читачеві ряд творів наших видатних письменників. Якщо декто за океаном оцінює як „відрадне" явище (це факт!), що наша старша молодь ще не засвоїла достатньо англійської мови для відповідної перекладницької праці, бо ще нібито „думає" по-українськи, то дозволяємо собі уважати такий погляд з ґрунту помилковим. Не треба конче „думати" чужою мовою, щоб засвоїти її стилістичні тонкощі; з другого боку — можна думати рідною мовою, але ніколи не збагнути ні її краси, ні багатства.

Людина з потягом до літературної праці (а таких є, певно, і в знатеріялізованій Америці чимало) знайде щоби снагу і витривалість до перекладницької чи власної творчої праці, якщо громада, в якій вона живе, буде зацікавлена в цій праці і створить їй відповідні умови. Щоб не було так, що машинопис, над яким хтось просидів місяцями, мандруватиме безуспішно від одного видавця до другого (як це буває в Західній Німеччині, де немає фінансово сильної української громади та відповідних видавців), а навпаки, щоб видавці з ініціятивою та бажанням задовольняти потреби громади створили сприятливий ґрунт для такої праці. Це тим більше, що користь з такої роботи буде потрійна: вона даватиме певний матеріяльний зиск, допомагатиме рятувати загрожену асиміляцією молодь і, врешті, докаже чужому світові, що українці не „південноросійське плем'я", яке видало кілька російських письменників, але нормальна культурна нація, що збагатила світову скарбницю не менше, ніж будь-котра інша національна спільнота.

Короткі вістки

● На судовій розправі у Франкфурті проти 22-х колишніх членів адміністрації ганебного нацистського кацету в Освенцімі (Авшвіці), яка відбувається у Франкфурті в Західній Німеччині, Ганс Штарк, колишній сержант, перший і одинокий до цього часу із усіх підсудних признався, що брав безпосередню участь у загазуванні 250 жидів та у стрілянні совєтських полонених. Він признав, що в часі виконування тих злочинів не мав свідомости, що робить щось злого та що тепер стидається, що міг уважати такі злочини, за речі „справедливі і неминучі".

● У Калькуті в Індії впродовж трьох днів ішли бої між гіндусами - буддистами та мусульманами, при чому поліція стріляла до юрби. Згинуло коло 100 осіб. Юрба гіндусів напала теж на мусульманське село і вбила коло 20 тамошніх селян.

● В Палермо на Сицилії в одному дні батько Сильвестер Бароне, рибалка, і його 16-річний син Антоніо знайшли на різних відтинках тамошнього морського побережжя викинені хвилями пляшки. Батько знайшов пляшку з чужинецькою валютою з різних країн, яку вклав туди якийсь данський моряк із адресою своєї нареченої в Данії. Рибалка негайно вислав туди ті гроші. Знову ж син знайшов у пляшці картку з заявою від якогось моряка, що він одружиться з дівчиною, яка знайде ту пляшку, — коли ж знайде пляшку мужчина, хай вкине її назад до моря. Так і сталося.

2-ий Академічний Вечір „Зарева" і УСГ в Балтіморі, Мд.

7-го грудня 1963 р. відбувся у Балтіморі, Мд., другий Академічний Вечір, який пройшов не з меншим успіхом, як і перший, заля місцевої „Самопомочі" була вщерть заповнена громадянством та студіюючою молоддю.

„Два Базари 1921—1941"

Дискусійну доповідь про розстріл большевиками 359 козаків під Базаром в 1921 р. та про святкування двадцятої річниці цієї події в 1941 р., на тому ж самому місці, які започаткували терор німецького окупанта проти українського самостійницького руху — виголосив студент Олег Булавка. Доповідь відзначалась академічним підходом в опрацюваннеі теми.

„Україна і співжиття з нашими сусідами".

Після доповіді відбувся панель на повищу тему. В панелю брали участь від громадянства — д-р Дирій (в заступстві д-ра М. Ласійчука), д-р Т. Корецький і д-р А. Лемішка, а від студентства — А. Чорнодольський, Ю. Ілінський і Т. Хархаліс (в заступстві Марійки Сідляк), О. Зінкевич був модератором.

Модератор з'ясував можливості співжиття народів чи національних груп, розрізнивши три можливості — союзи - бльоки, співпраця (економічна, культурна, наукова, тощо), інформаційні розмови. Співпраця може вестись на принципі рівности (паритетність), задержання існуючого „статусу кво" або непередрішенства. На еміґрації є співпраця наших політичних центрів, політичних партій, суспільно - громадських організацій — які входять до різних міжнародніх політичних організацій або в різних формах співпрацюють з ними. Є ще вияв розмов окремих осіб чи груп осіб з представниками державних чи національних установ.

Панелісти відповідали на чотири питання: 1. За яке нам змагати співжиття українців з нашими сусідами і національними меншостями? 2. Чи є можливе мирне співжиття між Україною і Росією? 3. На якій базі повинні українці співпрацювати з чужинцями на політичному відтинку? 4. Якої нам шукати в майбутньому розв'язки у відношенню України до її сусідів?

Д-р Омелян Дирій (правник) розглянув національне питання в Україні в останніх 40 роках, зупиняючись, зокрема, над питанням жидів і поляків в добі УНР, де їм були ґарантовані рівні права. Осудив клич „Україна для українців" з 1941 р., який приніс багато трагічних наслідків. Уважає, що є можливе мирне співіснування між Україною і Росією, але лише на базі двох окремих, демократичних держав, як рівного з рівним. Українські політичні центри і партії повинні співпрацювати на базі рівнорядности зі співзвучними собі інституціями інших національностей, якщо вони визнають право України на самостійну державу. В майбутньому змагати до включення української держави в „Об'єднану Европу".

Д-р Теодор Корецький (ветеринарний лікар) відмітив, що наші відносини з сусідами були на протязі історії ворожі, що не принесло користи жадній стороні. Національні меншини, якщо вони будуть льояльними громадянами, повинні мати ті самі права, що й українці. В минулому українці дали багато прикладів доброзичливости до росіян, але історія доказала, що лише сильна українська держава зможе ґарантувати мирне співжиття цих двох народів.

Д-р Андрій Лемішка (лікар) представив, на базі даних, що Україна не є однонаціональною нацією. Співжиття з сусідами і національними меншинами повинно бути побудоване на мирній базі. Жидівське питання є у нас болюче: жиди зазнали багато кривд, ми піддавались часто нашим емоціям, але при цьому жидівське населення не завжди було льояльне до нас. Українська сторона, шукаючи шляхів співпраці, не повинна мати якийсь комплекс вини. Росіяни не визнають окремішности української нації, ані права України на незалежну державу. Без розв'язання цього питання, важко говорити про мирне співжиття цих двох народів. На політичному відтинку ми повинні домагатись визнання права на незалежність і моральної підтримку. Майбутню українську державу включити в сестему „Об'єднаної Европи".

Андрій Чорнодольской (студент) рекомендує, щоб на еміґрації співпрацювати з західніми державами і екзильними групами інших народів та переконувати їх про загрозу російського імперіялізму не лише для нас, але й для них. Без України Росія не зможе бути великою державою. Україна для неї є брамою до Европи. Важко уявити сибі, щоб Росія будь-коли хотіла мирно жити з українською державою. Американців слід переконувави, що без розчленування Росії не може бути тривалого миру у світі. Різними способами боротись проти концепції непередрішенства. В майбутньому творити союзи чи бльоки з тими народами, з якими ми можемо мати спільні інтереси, спільних приятелів і спільних ворогів. Без союзників жадна країна не може існувати.

Юрій Ілінський (географ) з'ясував, що співжиття, у великій мірі, залежить від політичної ситуації. Передбачає, що „Об'єднана Европа" колись перетвориться в окрему державу, типу Швайцарії, але передумовою цього мусить бути запевнення повної свободи для всіх народів. В сьогоднішніх відносинах є неможливе мирне співіснування України і Росії. Для здійснення мирного співіснування треба насамперед зліквідувати всі нерівності і забезпечити українців в Росії тими самими правами, які вони мають в Україні. З чужинцями, державними і екзильними, переговорювати на базі української державности.

Тарас Хархаліс (інженер) представив можливість співжиття української самостійної держави в майбутньому, коли буде змога рішати про свою співпрацю також групи еміґрантів, які живуть минулим і часом мильно, на базі того минулого, уявляють собі майбутнє. На еміґрації співпрацювати з усіми, хто бажає такої співпраці. Є сумнівно, чи така співпраця може мати будь-який вплив на події в майбутньому. Характер співжиття з Росією буде залежати в майбутньому від того, як до того ставляться українці в Україні, які пов'язані з нею релігією, економічно, культурними впливами. Передумовою будь-яких союзів мусить бути українська держава. Коли в інших народів пережився націоналізм і вони змагають до національних об'єднань, то в нас ми мусимо починати від задоволення нашого національного „Я". Ми повинні думати категоріями не мрійників, а дивитися на реальні можливості і обставини. Американці напевно погодилися б на існування СССР в теперішній формі, коли б большевики зреклись своєї аґресивности і вони не звертали б уваги на систему, чи національні відносини, які там існують.

В довшій дискусії, яка в деяких випадках була досить палка, брали участь д-р Я. Хмілевський, І. Трегубенко, І. Радь, проф. П. Войтович, А. Траска, Д. Пісецький, В. Татчин, В. Корж. Дискутанти видвигнули багато цікавих думок і ідей, та в дечому не погоджувались з учасниками панелю.

Вечір закінчено перекускою, за якою ще довго дискутовано проблеми, порушені в панелю.

О. Зінкевич

Протестаційна маніфестація в Ню Гейвені

Діловий Комітет українських організацій м. Ню Гейвену під протекторатом місцевого Відділу УККА 14 грудня 1963 р. влаштував протестаційну маніфестацію, що була присвячена жертвам штучного голоду в Україні 1932 і 1933 роках. Той голод був заплянований комуністичною Москвою для фізичного знищення українського населення, що пасивно й активно виступало проти примусової колективізації.

Згідно з програмою Ділового Комітету в обох місцевих церквах відбулися панахиди. 14 грудня о 5 год. вечора у великій залі при гр.-кат. церкві св. Михаїла відбулася протестаційна маніфестація. Маніфестацію відкрив голова Стейтового Комітету відділів УНС мґр. І. Телюк. Вступне слово виголосив голова Ділового Комітету, відомий громадський діяч М. Кошак. На його пропозицію всі присутні вставанням з місць вшанували пам'ять замучених голодом українців. Як наочний свідок голоду виступив з доповіддю ред. С. Яценко (Підкова). Доповідач зупинився на трагічних епізодах і поодиноких фраґментах, що глибоко зворушили всіх присутніх, а в багатьох викликали сльози. Зворушували до сліз сцени про те, як знесилених голодом, але ще живих людей, комуністичні недолюдки вивозили до спільної могили. Зупинився доповідач на наслідках цього нечуваного голоду.

Другий промовець Олександер Коваль (також наочний свідок) розповідав в хронологічному порядку про соціяльні й економічні експерименти, що їх проводили московські комуністи серед українського населення. Згадав про великі податки на приватні господарства, про НЕП, поділ на категорії — (куркуль, середняк і бідняк), розкулачення, плян до двору, примусова колективізація і нарешті страшний і нечуваний в історії всього світу голод, що забрав понад 6,000,000 українського населення.

В мистецькій частині взяли участь учні муз. школи проф. З. Попель-Рома Ґіна і Зуня Козюпа, а від СУМ-у Люся Матвієнко. Всі точки виконані добре.

Майже всі місцеві пластуни і сумівці в одностроях були присутні на залі.

На закінчення голова Відділу УККА мґр. О. Микетей відчитав проєкт протестаційної резолюції.

Маніфестацію закінчено відспіванням національного гимну.

Д-р К. Матвієнко

З КАЛІФОРНІЙСЬКОЇ ХРОНІКИ

Нова мистецька сила в Лос Анджелесі

„Українські танки, оригінально розвинені, виявляють темпераментну душу українського народу. Тісно зв'язані з народними звичаями й віруваннями, вони відбивають їх у найменших подробицях. І саме тому відрізняються від усіх інших у світі" — так висловлюється професор танців Я. Е. Смальців, хореограф і балетмайстер, що має за собою 45 років праці над національними танками.

Проф. Яніс Ерґліс Смальців, директор балету, один з великих хореографів нашого часу, родився в Ризі (Латвія) 1912 р. Учився в першій імператорській рос. балетній школі і продовжав навчання в Академії Бек де Данса, а далі в Ризі, Парижі та в Фінляндії. Свою штуку продовжав в Москві, Петербурзі, Ризі, Гелсінках, Каунас, Вілна, Талін, бував в Бейруті, Стокголмі, Варшаві, виступав в офіційних театрах в Копенгазі, Берліні, Липську, Штутґарті, Відні, Парижі, Лондоні, Міляно, Римі, Царгороді, Атенах, Осло, Будапешті, а також на Цейльоні, в Сирії, Бомбаю, Лібаноні, Баґдаді, Єрусалимі, Александрії, Каїро, Порт Саїд та інших містах Азії, Европи і Півн. Африки. Показував балет клясичний, історичний, теперішній і модерний в театрах і на телевізії".

Проф. Я. Е. Смальців лотиш із походження, але жив свого часу в Україні і, захопившись національним й мистецьким відродженням України в 1918-21 рр. продовжував і на еміґрації вивчати український фолкльор і танки. Його студії створили з нього одночасно історика й етнографа, соціолога й фолкльориста. В своїй праці він шукає автентичність, намагається відтворити справжнє життя українського народу, щоб показати його тим, хто не мав можливости бачити чарівної України. Він не „модернізує", але затримує „оригінальну мову" танців, а то й цілі танці, що відбивають у собі зерна правди про духове наставлення українського народу — в такім дусі висловлюється про нього проф. Є. Онацький.

На еміґрації проф. Смальців з молодечим запалом взявся поглиблювати свої українознавчі відомості. Його ціль: виявити співвідношення українського танцю з автентичним народним життям, показати україську мистецьку снагу й водночас з'образити духове наставлення українського народу, його віру в перемогу правди й справедливости — так пише Гр. Голіян в „Українськім Слові".

В Німеччині, працюючи для американського Червоного Хреста в 1945-49 рр., проф. Смальців вчив українських танців та виступав з гопаком, козачком, метелицею, тропотінкою і ін. в деяких містах.

В Арґентині він мав свою власну балетну школу, але й зорганізував і вивчив балетну групу і останньо виступив з тріюмфом на фестивалю українського співу й танку в Буенос Айресі в великім театрі „Колісео" 25-го листопада мин. року, про що широко розписалась преса ,між іншими і „Наш Клич" з 6 грудня та „Українське Слово" 16-го грудня 1962.

Проф. Я. Е. Смальців прибув на сталий побут до Америки, і українці Лос Анджелесу мають тепер нагоду дати йому до розпорядимости молодь, а він і його син Юрій, що теж є балетмайстром, покажуть, які чуда може творити українська молодь.

А. Вусик,
1042 Еверетт Пл.
Лос Анджелес 26, Каліф.

Сходини Українського Християнського Руху в Шикаґо

7-го грудня 1963 р. відбулися в Шикаґо в Українському Народному Музею перші ініціятивні сходини Українського Християнського Руху, Відділ Шикаго. Сходини відкрив маґістер Михайло Головатий і попросив присутніх на залі зачати спільною молитвою Отче Наш. Приявними були українці православні і католики. Обговорено багато справ, а між ними потребу організації Українського Християнського Руху.

Під кінець 19-го, а з початком 20-го століття затяжила релігійна байдужість в партійних програмах і на практичній дії наших громадських установ, хоч правда у релігійній поставі одиниць в останніх десятиліттях наступила помітна зміна, що призвела до наголошування потреби поглиблення релігійного життя також у прилюдному житті, але ця зміна все ще доволі поверховна і на ділі існує в нас в громадськім житті велика розбіжність між деклараціями і фактами.

Нестерпність наших політичних середовищ, брак толеранції і духа любови призвів до болючого розбиття суспільности на ворогуючі між собою табори. Брак представництва обох українських церков на зовні, що спеціяльно відчувається на еміґрації. Щораз більше відчувалося брак середовища, яке згідно з засадами християнської науки зуміло б внести духа взаємної пошани між противниками і призвело б до злагіднення напружень на спільній базі того всього, що нас, як християнську родину і національну спільноту, об'єднує.

Ролю християнського середовища у внутрішньому житті спільноти підкреслював приклад великих християнських партій в інших народів, в Німеччині, Італії, Франції, Бельгії та Голляндії. Про таку організацію чи рух говорено і в нашому українському еміґраційному житті в Европі десять років тому в грудні 1953 р., а Основний Конґрес відбувся 30—31 травня 1955 року в Лювені і одержав назву Український Християнський Рух. В Німеччині, Франції, Бельгії і Великій Британії зорганізовано Краєві Комітети, а в Австралії, Арґентині, Еспанії, Італії, Канаді і ЗДА назначено Мужів Довір'я. Під цю пору в ЗДА існує вже кілька відділів в Ню Йорку, Філядельфії, та організуєтьвя також і Шикаґо.

Ось деякі точки статуту: А. УХР опирає свою дію на незмінні засади Христового Євангелія і науки церкви. Б. УХР визнає засади активного паоріотизму й державного конструктивізму. В. УХР визнає засаду льояльної співпраці вірних різних віроісповідань (а головно православних і кдатоликів). Головними є засада моралі, етики, братерства, толеранції, змагання до єдности внутрі і одного спільного заступництва назовні. Гуртує і співпрацює з українцями без різниці їх політичних чи партійних поглядів. Втримує зв'язки з християнськими об'єднаннями інших народів.

По речевій дискусії вибрали ініціятивний комітет з головуванням мґра М. Головатого.

Мґр. М. Головатий подякував присутнім за співпрацю і довір'я та по спільній молитві Богородице Діво закрив сходини.

Організаційні сходини відбудуться в суботу 25 січня, о годині 8-ій вечером в тій самій залі Українського Народного Музею при Шикаґо Евню. Просимо прибути всіх, а головно тих, яким вище подані засади і справа цивільного апостоляту лежить на серці.

М. Г.

Короткі вістки

● **Совєтський вантажний корабель „Умань"** затонув в минулому тижні на Атлантійському океані на південь від Портуґалії. Західньо - німецький корабель „Бібльос" врятував 23-ох моряків. „Умань" мав 5.628 тонн містоти і в 1958 році був збудований у доках в Варнемюнде в Німеччині. Причини загину корабля не оприлюднено.

● **Західньо - німецький канцлер** Людвіґ Ергард і притійський прем'єр Алек Даґлас-Гюм ствердили однозгідно у спільному комунікаті, проголошеному наприкінці відвідин Ергарда в Лондоні, що поділ Німеччини „є центральною причиною міжнародного напруження", та що Берлінська проблема може бути правильно розв'язана тільки через право самовизначення німців.

● **Французька комуністична партія** переводить ревізію своєї програми, щоб легше було їй переконати інші французькі опозиційні партії, що треба творити виборчу спілку з комуністами. Між іншим, французькі комуністи формально вирікаються принципу, що тільки одна комуністична партія повинна панувати та що дійти до перемоги комунізмові можна тільки революційним шляхом. Внутрішня „демократизація" партії допускає вибір партійних достойників тайними картками.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СУБОТА, 25-го СІЧНЯ 1964 р.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Річні Збори Т-ва Верховина 184 Відд. в 2-ій год. по пол. в домівці В-ва Булава при 423 Схід 9-та вул. На порядку нарад: Звіт Управи і Контр. Комісії за м. р. і вибір Управи та Кнтр. Комісії на 1964 рік. Проситься членів прибути на збори. — П. Содоль-Зілинський, предс., Б. Ластовецький, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Річні Збори 19-о Відд. ім. Дм. Галичина, в 4-ій год. по пол. в канцелярії адв. Р. Олесницького, 100 2-га Еве. Проситься всіх членів взяти участь в річних зборах. — Управа Відділу

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Б-во св. Ів. Хрестителя 270 Відд. 4 січня відбув свої Загальні Збори на яких вибрано управу на 1964 р. в такому складі: А. Шаран, предс., В. Бутковський, заст., С. Островський, рек. секр., В. Жуковський, заступ., М. Баран, фін. секр. і касир, С. Ґріца, заст., К. Салюк і Л. Зиман — Відв. хворих. Конт. Ком.: Г. Салюк, П. Ляхоцький і В. Карий. Орган. реф. С. Зарічний. По зборах на прийняттю зібрано $35 + $5 з Відд. каси — разом $40, які призначено на укр. кат. школу ім. Петра і Павла в Джерзі Сиіті. З каси Відділу ухвалено $10 на ЗУАДК і $10 на укр. воєнних інвалідів. — Г. Салюк.

НЕДІЛЯ, 26-го СІЧНЯ 1964 р.

КУРТІС БАЙ, Мд. Річні Збори Б-ва св. Петра і Павла 81-ий Відд. в 2-ій год. па пол. в церковній залі, де звичайно. На порядку нарад: Вибір нової управи на 1964 р. та інші важні справи. Проситься членів прибути на збори. — А. Блауцяк, секр.

ШИКАҐО, Ілл. Річні Збори Б-ва св. Юрія 379 Відд. в 12-ій год. дня в Союзовій залі при 845 Н. Вестерн Еве. На порядку нарад: Звіт за 1963 р., вибір управи 1964 р. і інші важні спарви. — М. Марчук, предс., І. Малюк, касир, М. Семків, фін. секр.

Посмертні згадки

ВАСИЛИНА КОЗАЧОК, членка Б-ва св. Ів. Хрестителя 292 Відділ УНСоюзу в Дітройті, Миш., померла 6-го січня 1964 р., проживши 65 років. Родилась в с. Молодечів, пов. Товмач, Україна. Покійна полишила в смутку мужа Івана, 2 синів: Василя і Петра, 2 сестри в Україні і 3 внуків. Похорон відбувся 9 січня ц. р. з похоронного заведення до церкви св. Михаїла в Дерборні, а відтак на цвинтар Holy Sepulchre при участі Родини, Членів Б-ва та Приятелів.

Вічна Їй Пам'ять!

П. Федик, секр.

СТЕПАН ЧАРНИЙ, довголітній член Б-ва св. Ів. Хрестителя 292 Відд. УНСоюзу в Дітройті, Миш., помер 7 січня 1964 р. Покійний родився 1876 року в с. Купновичі Старі, пов. Рудки, Україна. До УНСоюзу вступив 1912 р. і був активним членом. Полишив у смутку дружину Марію, 5 синів: Григорія, Андрія, Миколу, Івана, Пилипа, доньку Ольгу і 8 внуків. Похорон відбувся 10 січня ц. р. при участі Родини, Членів Б-ва та Приятелів. Тлінні останки Покійного спочивають на цвинтарі Holy Sepulchre.

Вічна Йому Пам'ять!

П. Федик, секр.

КОТИЛО ІВАН, довголітній член Т-ва Запорізька Січ 367 Відділ в Рочестері, Н. Й., помер 2-го січня 1964 р. в Лос Енджелес, Каліф., де останньо жив Покійний. Народився 10 серпня 1893 р. в с. Коп, Гродно. Полишив в смутку дружину Анелю, сестру Марію, брата Степана. Похорон відбувся 6-го січня ц. р.

Вічна Йому Пам'ять!

В. Попович, секр.

● РОЗШУКИ ●

Відшукує родина — дочка, МИЦЬКО Пелагію Амброзівну та БЕДЗІНСЬКОГО Григорія Григоровича — які проживали у Львівській обл., Щирецького р-ну, с. Гуменцок. Листи слати на адресу:
O. Mandryka
126 Cambrige Dr.
Louisville 14, Kentucky

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ТАРЗАН, ч. 5174. Одяг із шкіри леопарда.



— Воно не добре для Шитилеопарда, — пояснював мавполюд. — Але його нещастя є твоїм щастям, Боббі.

— Ти можеш скинути оце пошматоване вбрання, — сказав Тарзан. — Воно тільки сповільняє твій рух в джунглях.

Після того вживши кількох кишок замість ниток, він показав настегенні пов'язки зі шкіри леопарда. — Ось, сміявся він, — маєш однострій войовника.